

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

OBNAVLJA SE JEDNA LUKAVŠTINA

Talijani su zauzeli kraj oko Adu, Aksum i Adigrata. To je jedan dio pokrajine Tigre, koju su Talijani prozvali Tigrea. Odmah poslije vojne okupacije tog kraja oni su se požurili da taj osvojeni teritorij proglašavaju posebnom talijanskom pokrajinom i jednog su abesinskog nižeg poglavice, izdajnika Guksu, proglasili rasom te provincije. Terorom su prisilili vjerske poglavice crkve u Aksumu, u Adu i Adigratu, da izraze odanost Italiji, a što su oni drugo i mogli u novom položaju. Svaka vojska, koja jedan kraj zauzme pravi takve parade, ali fašistička Italija daje tome jedan naročiti ton i publicitet i izlaže se posmjehu svjetske javnosti, koja nikako ne može da vjeruje, da je kraj iz kojega su pobjegli svi oni što mogu da nose pušku, osim stotine Guksinih slugu, toliko sretan što ga je Italija kralju natopila i zauzela.

No nije ostalo na tome. Komedia se nastavlja. Vrhovni komandant vojske u Istočnoj Africi general de Bono, koji je ujedno i komesar čitave Istočne Afrike drži urođenim u zarobljenom kraju neke govore, u kojima im najavljuje civilizaciju, koju Italija donosi, u kojima im obećava da će Italija poštovati njihov jezik, vjeru i običaje... Čitava talijanska štampa to registrira i piše ovih dana na način, koji mora doista da upadne u oči, ako ne nikome drugome, a ono upravo nama.

Eto, na primjer, glavni organ fašističke stranke, milanski »Il Popolo d'Italia«, od 17. oktobra prikazuje situaciju na fronti poslije ulaska talijanskih trupa u sveti grad Aksum. List veli, da su talijanske trupe bile svečano dočelane od strane Abesinaca, i da je general de Bono izdao naredjenje, da se okupiranom stanovništvu podijeli žito, koje je bio rekvirirao Negus u ratne svrhe. Dalje »Il Popolo« tvrdi, da se razni plemenski poglavari abesinskog stanovništva u okolini Entiša i Adu stalno predaju Talijanima, izražavajući svoju odanost i pokornost. U osvojenim krajevima talijanska komanda uspostavila je red i pravdu, pokupila siromašnu i napuštenu djecu, otvorila besplatne ambulante za stanovništvo. Uporedo sa vojnim napredovanjima Talijana maršira talijanska civilizacija, koja donosi sreću jednoj zemlji u strašnom stanju barbarstva. »Il Popolo d'Italia« donosi imena svih plemenskih poglavara, koji su izjavili pokornost Italiji i veli, da su vojne i crkvene starješine iz Aksuma uputili proglas abesinskom stanovništvu pozivajući ga, da prijateljski dočekuje Talijane, pošto mu oni donose mir, kulturu, sigurnost i blagostanje... Na čitavoj eritrejskoj fronti stvara se politička situacija, izrazito povoljna za Talijane. Stanovništvo je povoljno primilo talijansku okupaciju i uvjerava, da je abesinsko carstvo pred rasulom. Tigrejci dočekuju Talijane rimskim pozdravom, veseli su da su se oslobodili barbarstva abesinske vlade.

Rimski »Il Tevere« piše: »Koje su posljedice talijanskog, visoko kulturnog podviga? Stanovništvo dobiva slobodu, razočarani poglavari dolaze k sebi, organizacija zemlje dobiva konačnu sigurnost, duševne vrijednosti dobivaju svoj prestiž, a kultura napreduje sa uspjehom. I samo zauzimanje Aksuma, koje su stranci u Abesiniji htjeli da prikažu kao vojno djelo, u stvari je jedna činjenica civilizacije. Zeneva nema u svojim arhivima jedan tako kulturni događaj. Aksum je ime puno uspomena i vjerskoga duha, o čemu su talijanske trupe strogo vodile računa. Tigrejsko svećenstvo stavilo je svoje svetinje pod zaštitu jedne kulturne zastave, kao što su poglavari tigrejskih provincija učinili sa svojim oružjem. Zaista je veliko razočaranje da se talijanske vojne operacije razvijaju po planovima Društva naroda, koje je htjelo da civilizira Abesiniju. Mi vjerujemo, da je Englezima najveće razočaranje, da se iz talijanske vojske grade putevi, podižu mostovi i probijaju staze civilizacije.«

A trščanski »Il Piccolo«, koji se odlično razumije u ovakve stvari piše:

»Zenevi i Engleskoj to ništa neće pomoći, jer abesinsko stanovništvo priredjuje svečanosti talijanskom oslobodilačkim trupama u času, kad Zeneva stvara zavjeru protiv civilizacije. Sani strani dopisnici sa eritrejske fronte priznaju, da Italija osvaja srca abesinskog stanovništva i da poslije brze i odlučne vojne akcije pristupa političkoj i kulturnoj. Iznadju stanovništva u osvojenim krajevima i talijanskih vojnika stvorili su se najsrdačniji odnosi. Talijanski vojnici pomažu abesinskom seljaku, gdje god stignu. Izjave pokornosti iz dana u dan se množe. Vojnici dijele sa seljacima svoj vlastiti hljeb.«

Zabilježili smo te glasove talijanske štampe u opširnijem izvodu, jer je to dokumenat, koji mnogo pobjeđa na ono, što je

ŽALOSTNA POROČILA NAŠIH FANTOV IZ AFRIKE

Neozdravljive kužne bolesti najhujše zlo!

II. Bistrica, 15. oktobra 1935. — (Agis). — Iz italijanskih kolonijalnih vzhodne Afrike prihajaju najrazličiše vesti, kate-re je pa zelo teško kontrolirati. Odkar ob-stoja vojno stanje se tu pa tam širilo ve-sti o številu mrtvih med našimi in tudi o številu ranjenih. Vendar so to le domneve, kajti uradnih poročil ni in dvomimo tudi, da bodo italijanske oblasti obveščale svoj-ce padlih in ranjenih o njihovi usodi. Zato vsaka družina, ki ima svojca v vojni liniji v Abesiniji in ki od njega ne prejme delj časa nobenega sporočila, živi v grenki slutnji, da ga ni več med živimi. Z žalost-nim dejstvom, da je med padlimi na abesin-ski fronti tudi mnogo naših mladih fantov

in morda celo doslej največ, se moramo pač sprijazniti.

Mnogo hujše je drugo dejstvo in sicer to, da so naši fantje morda bolj kot vojaki iz ostalih delov države izpostavljeni raz-nim kužnim neozdravljivim boleznim.

TAKO JE PRED DNEVI DOSPELA VEST, DA JE ST. PENKO. PO DO-MAČE MAKLAVINOV IZ RATEČE-VEGA BRDA (PREM) OBOLEL NA GOBAH.

Oboleli Penko je tudi sam sporočil svoji materi o stanju svoje bolezni in pravi med drugim:

»Živ sem, a za vas toliko ko mrtve. Na-hajam se namreč v bolnici bolan na goba-

vosti. Nekaj gob mi zazdravijo, a vedno se mi jih še enkrat toliko polavi. Radi te-ga so se zdravniki zdaj odločili, da me po-šljejo v poseben izoliran kraj za gobavce«.

Imenovani Penko je odšel zdoma zdrav in vesel, bil je delaven in priden, najsta-rejši sin matere vdove in obenem dedič premoženja. Poleg tega je bil Penko iz-redno nadarjen in živav. Vest, da je obo-lel na gobavosti ni zadela samo domače, ampak tudi vaščane in vse, ki so ga po-znali.

Najbrže ne bo to prvi in tudi ne edini slučaj te obolenosti. Računati moramo s strogo cenzuro, ki jo izvaja fašistični re-žim nad vso pošto, zlasti pa nad ono, ki prihaja iz vojnega ozemlja v Afriki.

ODMEV MUSSOLINIJEVEGA GOVORA V KNEŽAKU

Številne preiskave in aretacije na Pivki

Knežak, 15. oktobra 1935. (Agis). — Ena izmed oktobarskih števil našega lista je že prinesla vest o radioprenosu Mus-solinijevega govora, ki ga je imel pred vo-jajskim napadom v Abesiniji, oziroma ob improvizirani mobilizaciji, ki naj bi poka-zala svetu vojaško moč Italije. Kot drugod tako so tudi pri nas sklicali sestanek v »dopolavoru«, kjer so se zbrali vsi črno-srajčniki kolikor jih premore naša obča. Pred prenosom govora so se vršile razne ceremonije. Takoj po napovedi, da bo go-voril Mussolini pa je luč ugasnila. Ostali so brez razsvetljave vsi kraji od Knežaka do Bistrice. Pozneje so ugotovili, da je to povzročil kratak stik. Takol drugi dan so se vršile številne preiskave in aretacije. Na Knežaku in na Baču. Ker oblasti niso mo-gle ničesar točnega ugotoviti, le padel sum

zopet na take, ki so ob vsaki najmanjši priliki deležni posebne pozornosti od strani fašističnih političnih oblasti.

V BISTRIŠKE ZAPORE SO ODPE-LJALI JOŽETA ČERNETIČA. KI JE BIL ŽE DECEMBRA MESECA 1933 LETA OSUMLJEN IN POZNEJE TUDI OBDOJEN IN IVANA SLAVCA, OBA IZ KNEŽAKA, TER JOŽETA IN TONETA KNAPELCA IZ BAČA IN SE NEKATERE.

kateri imen pa še nismo mogli ugotoviti. Obdolžili so jih, da so vrgli med Knežak-om in Bačem žico čez električni vod in s tem povzročili kratak stik. Dokazov proti imenovanim nimamo nikakih in vse sloni na sumiščenju. Ni pa izključeno, da bodo kljub temu pripravili potrebne »doka-ze« in nedolžne fante obsodili.

NOVE ARETACIJE V IDRIJI

Misteriozna akcija fašistične policije

Gorica, oktobra 1935. — (Agis). — Skoro ni meseca dni, da ne bi slišali iz Idri-je o kaki aretaciji ali konfinaciji. Dne 6. t. m. v nedeljo so se organi javne varno-sti zopet pojavili na stanovanju 26-letnega šoferja Kosa Srečka. Po temeljiti preiskavi so ga aretirali in odpeljali.

Prav tako so izvršili preiskavo in aretirali nekega Ježa in njegovo sestro. Vse tri so odpeljali z avtomobilom naravnost v Koper. Vzroka aretacije še nihče ne ve.

V petek 11. t. meseca pa so aretirali

še 33 let starega Kosa Josipa, sodavičarja, brata omenjenega Srečka.

Kakor so aretirali svoječasno Kogej Srečka iz Žirov, ko je prišel v Idrijo po pokojnino, tako so že pred tremi tedni aretirali na meji Demšarja Andreja, po-sestnika in mesarja iz Žirov. Hodil je čez mejo, seveda s obmejno izkaznico, zaradi opravkov v Idriji in drugod. Tokrat se pa ni več vrnil domov. Odpeljali so ga v Go-rico in bo baje postavljen pred konfinacij-sko komisijo.

26 MESECEV PO NEDOLŽNEM V PREISKOVALNEM ZAPORU

JOŽE NOVAK S KNEŽAKA JE BIL OSUMLJEN, DA JE RAZTRGAL ITALIJANSKO ZASTAVO

St. Peter na Krasu, oktobra 1935. (Agis). — Pred skoro tremi leti je bila v otroškem vrtcu v Knežaku raztrgana ita-lijanska trobojnica in razne balistične srajce. Radi tega so aretirali Jožeta Novaka, po domače Šembičevca iz Knežaka in ga brez dokazov tudi zaprli in spravili v preisko-valni zapor. Presedel je v tem položaju skoro 26 mesecev in čakal na rešitev. Z njim so postopali v ječi zelo surovo, ga pretepali in mu na razne načine skušali izsi-

liti priznanje. Preiskovalni zapor je pustil na njem vidne znake pretrganega trpljenja. Domov je prišel bolan in uničen. Po čud-nem naključju pa se je pred kratkim ugotovilo, kdo so bili pravi storilci. Takrat je bil v Knežaku kot občinski tajnik tene-te milicije Perna. Skupno z učiteljico otro-škega vrtca sta raztrgala zastavo in sraj-ce, da sta dala s tem povod za konjo pro-ti našim ljudem.

Italija činila kad je došla u Julijsku Kraji-nu. Zar nisu talijanski komandanti vojske ovakve izjave davali Slovencima i Hrvatima u Julijskoj Krajini i zar nisu i oni zauze-li naš kraj u ime civilizacije, koja dolazi iz Rima? Nekoliko smo godina slušali takve fraze i nekoliko su godina Talijani provo-dili metode ovakvog lukavstva: dijelili su brašno i pravili parade, pa su čak i neke govornike, koji su govorili hrvatski ili slo-venski, izmišljali, da bi se uvukli u srce na-roda. Ali mi se sjećamo i druge strane me-dalje: dok su talijanske novine pisale na isti ovakav način o civilizaciji, koja je do-šla u Istru iz Rima, narod je počeo da ste-nje pod jednim groznim nasiljem, koje je sve rafiniranije provodjeno iz godine u go-dinu i koje se još danas provodi na brutalan način. Poštovanje našeg jezika i običaja svršilo je nakrvavijim progonom. Poštovanje vjere, koje su talijanski vojsko-vodje proklamirali na plakatima u novembru 1918 svršilo je nasiljem i fašizacijom cr-

kve. I tako bismo mogli da pravimo para-lelu u mnogim detaljima. Ali ovo je već do-voljno da se ukaže kako se ponavlja jedna infamna lukavština. I dobro je upravo trš-čanski »Il Piccolo« u svom članku spome-nuo, da je Italija počela »lukavo i spretno« da prodiše. Lukavo, to je istina, samo pita-nje je da li će to lukavstvo uspjeti. Ko zna da li će moći Italija javljati za koju godi-nu iz Abesinije ono što javljaju novine ovih dana iz Tripolitanijske:

»Tripolis, 22. oktobra. (X) Javlja se, da su ovih dana otvorene na cijeloj terito-riji Tripolisa talijanske kolonijalne osnov-ne škole. Trdi se, da su takve škole po-stavljene i u najudaljenijim mjestima, gdje takodjer posjećuju zanatsko stručne škole oko 400 arapskih djevojaka. Obligatan jezik u školama je talijanski.«

Ako prije ne bude prisiljena da napusti Tigre Italija će na ovaj način provoditi asi-milaciju Abesinaca. Kao u Julijskoj Krajini i Tripolitanijskoj... (im).

NAŠI KALENDARI DOKORA IZLAZE!

Naš veliki »Jadranski koledar« i ma-li džepni kalendar »Soča« su u štampi i izaći će oko 1. novembra.

Oba kalendara će biti još bolja nego lanijske godine, jer nam je uspelo an-gažirati još nekoliko stranih i domaćih saradnika. Tako francuski publicista i pariški advokat g. Charles Loiseau objavljuje vrlo aktuelan članak a pod naslovom »Od Kvarnera do Crvenoga Mora«, iz Atene nam je g. Nontas Arkadis poslao odličan članak o Do-dekanazu kao internacionalnom proble-mu. Jedno pismo dr. Dinka Vitezića od 1877 objavljuje g. Lujo Vojnović, a ujedno iznaša neke do sada nepozna-te stvari o pregovorima između Jugo-slavije i Italije iza Rapala u kojima je sam sudjelovao. Urednik beogradske »Javnosti« i književnik g. Niko Bar-tulović piše o Jadranskom problemu kao nedjeljivoj cjelini. Kulturni istorik g. Mirko Breyer objavljuje odlo-mak iz još neštampane radnje o fra Baldu Supetini, prof. Josip Vuga iz Čeških Budjevica piše o vezama sloven-skog juga i sjevera, a g. Ante Dukić je napisao za kalendar jednu lijepu i dugu pjesmu u kastavskom dijalektu, a ujedno i tumači osobine tog dijalekta. G. Ernest Radetić, urednik »Ma-log Istranina« objavljuje interesantan članak o istarskim narodnim nošnjama itd.

To je samo nekoliko saradnika u srpsko-hrvatskom dijelu, ali već i iz toga vidi da je kalendar odličan po sa-radnicima i prilozima.

Mali kalendar »Soča« imat će neke nove rubrike i donša svu silu podataka koje će svakoga interesirati i koji će svakom emigrantu trebati.

Toga radi ne kupujte nikakvih ka-lendara dok ne vidite svoje emigrantske kalendare. Kalendarima će ostati ista cijena kao i lani, tj. veliki »Jadranski kalendar« stajat će 10.— din a džepni »Soča« 8 din bez poštarine. Ko bude naručio oba kalendara dobit će ih za 18 din franko, tj. mi u tom slučaju plaćamo poštarinu.

Upozorenje društvima!

Molimo sva društva da čim prije vrate popunjene narudžbenice za naše kalendare koje su dobili od Saveza. Narudžbenice neka šalju Savezu. Molimo još jednom da to učine čim prije kako bi mogli pravovremeno znati ko je naručio i koliko komada treba ekspeditirati.

ZAPLEMBA KONJ

Ratečevo brdo, oktobra 1935. — (Agis). — V sobotu 5. t. m. so tukajšnje-mu posesniku J. Fabcu zaplenili fašisti 9 konj.

NI TAMO, NI OVAMO!

— U Abesiniju napred ne može se zbog Abesinaca, a u Italiju natrag zbog Talijana... (Ošišani jež).

NA PLAVOM NILU

Ribica: — E, brate, koliko je lakše ući u ove bubnjeve, nego izići iz njih! (Ošišani jež)

ZAUZEĆE AKSUMA

RADIOGRAMI »OŠISANOG JEŽA«

Rim, 13. oktobra.

Sveta abesinska varoš osvojena je od naših trupa.

Rim, 14. oktobra.

Naše grupe osvojile su Aksum bez jedinim besprimjernim jurišem.

Rim, 15. oktobra.

Aksum je u našim rukama.

Rim, 16. oktobra.

Aksum je osvojen. Moral trupa izvrstan.

Rim, 17. oktobra.

Naše trupe osvojile su Aksum bez gubitaka.

Rim, 18. oktobra.

Sa divnim i veličanstvenim elanom naše hrabre trupe osvojile su Aksum.

Rim, 19. oktobra.

Sveti grad Aksum morao je da nam se preda.

Rim, 20. oktobra.

Na najvišem mjestu grada Aksuma vije se naša zastava.

ODLOŽENA

TALIJANSKA OFENZIVA

Rim, 18. oktobra.

Iz talijanskog glavnog stana javljaju da je general de Bono obustavio dalje napredovanje u Abesiniji s toga što još nije stigla ladja sa spomenicima, koji se ukrcaju u Genovi. Ulovac spomenika, namijenjenih mjestima koja imaju da osvoje, ide vrlo sporo, jer su spomenici teški i veliki. Neki od ovih spomenika montirani su na točkovima.

Opadanje nezaposlenosti u Italiji

Rim, 18. oktobra.

Prema izvještaju »Statističkog odsjeka za regrutovanje i mobilizaciju« broj nezaposlenih smanjio se u odnosu prema prošloj godini za 278.251 lice. Kroz sve g. Mussolinijevu govore, povodom tih statistika, provjeka vedri optimizam, jer je oko 15.000 nezaposlenih već obezbijedeno za vječna vremena.

Znak pitanja

Adis Abeba, 18. oktobra.

Ordje se sumnja da će talijanski spomenik u Adui izdržati sezonu kiša.

FAŠISTIČNEGA OFICIRJA NI MOGOĆE KAR TAKO OBSODITI

Pred goriškim sudištem se je u toku vršiti proces protiv političkome tajniku komenske fašistične organizacije 31 let-nemu lekarnaru dr. Gastonu Obizziju. Bil je otožen, da je protizakonito izvrševao zdravniški poklic in obiskal ter zdravil več bolnikov v raznih krajih komenske občine. Sodišču so ga prijavili karabinjerji na ovadbo komenskega pretorja dr. Spiznuoca. Med razpravo je bilo zaslišanih več prič, kot glavna razbremenina priča pa poveljnik goriške legije fašistične milice Bidoli, ki je izjavil, da je ugotovil, da hude obtožbe proti Obizziju ne držijo, pa da zaradi tega napram njemu kot fašističnemu oficirju in političnemu tajniku tudi ni izdal nikakih disciplinarnih odredb. Obizzi je bil oproščen s ugotovitvijo, da prestopka ni izvršil.

ZARADI BEGA ČEZ MEJO

Karabinjerji so prijavili goriškemu sudišču 23 letnega Josipa Velikonjo iz Gorice, ker je brez potnega lista odšel čez mejo.

KONGRES TALIJANA U INOSTRANSTVU

PROTIV FAŠIZMA I ABESINSKOGA RATA

KONGRES JE ODRŽAN POD DEVIZOM: »PACE CON L' ETIOPIA! VIA MUSSOLINI!«

12 i 13 o. mj. održan je u Bruxellesu kongres Talijana u inostranstvu protiv rata. Na tom kongresu su bile zastupane, osim Talijana slijedeć međunarodne organizacije: Socijalistička (Druga) Internacionala, Komunistička internacionala, Internacionalna federacija transportnih radnika, Svjetski komitet protiv rata i fašizma, Internacionalni komitet za obranu abesinskog naroda, Internacionalni komitet za pomoć utamničeni i deportiranim antifašistima, Crvena sindikalna internacionala. Svjetski komitet žena, Francuska socijalistička stranka, Francuska komunistička stranka, Radikal-socijalistička stranka (senska federacija), Francusko-talijansko udruženje bivših ratnika. — Kongres je telegrafski ili pismeno pozdravilo mnogo poznatih političara i javnih radnika, kao na pr. Leon Blum, predsjednik franc. socijalista, Pierre Cot, bivši ministar, književnik Roman Roland, prof. Langevin, poslanik Paul Perrin, Paul Luis itd. Bilo je i nekoliko bivših poslanika u talijanskom parlamentu (Modigliani, Morgari, Gennari, Buozzi, Bacigaluppi, Di Vittorio, Amedeo, Grieco, Giacometti). Iz USA je došao specijalni delegat Antonini koji predstavlja 200.000 organizovanih Talijana u Sjv. Americi.

Govorili su predstavnici Druge i Treće Internacionalne i mnogobrojni drugi delega-

ti, među kojima i nekoliko žena. Na kongresu je izglasana rezolucija i dato je obaveštenje za štampu koje glasi:

Mnogobrojni talijanski delegati su govorili o borbi u Italiji protiv rata kojega ogromna većina Talijana neće. Talijanski delegati su se izjasnili za miere koje je Društvo naroda preduzelo protiv fašističke Italije iz radničkih organizacija protiv napadača, jer će te miere, zaustavljajući rat, spasiti Italiju. Glavne govore su održali Pietro Nenni, vođa talijanske socijal. stranke i Mario Grieco, vođa Talijanske komunističke stranke. Na kongresu je bilo prisutno 375 delegata iz Italije i talijanske emigracije iz Francuske, Švicarske, Belgije i Siev. Amerike.

U konačnoj rezoluciji, iza kako je osuđen rat fašizma a ne rat Italije, zalaže se za prestanak rata svim sretstvima; apelira na talijanske radnike i na emigrantske mase da se ujedine u otporu i sabotaži. Traži od internacionalnih radničkih organizacija da bojkotiraju isporuku ratnog materijala Italiji. Od Društva naroda traži se primjenu sankcija, u uvjerenju da će ekonomske sankcije prisiliti fašizam na uzmak i da ne će biti na taj način potrebne vojničke sankcije, te da će se na taj način spasiti svjetski mir.

U ime kongresa je poslat telegram dru E. Benešu kao predsjedniku Skupštine Društva naroda. Taj telegram glasi:

»Kongres Talijana protiv rata u Abesiniji koji se u sadanjim prilikama morao sastati u inostranstvu da proklamira svoju vjeru u mir i slobodu okupivši stotine delegata, predstavnika narodnih masa Italije i talijanskog javnog mnijenja u jednoj zajedničkoj volji za borbu protiv rata konstatira sa najvećim zadovoljstvom fakat što je Društvo naroda u svojoj osudi napadača jasno odijelilo odgovornost fašističke vlade od talijanskog naroda, utvrđuje da je rat u Africi rat fašizma, a ne rat Italije i da je Italija bila bačena protiv Abesinije i protiv Evrope bez da se pitalo o tome narod i prezirući ne samo obaveze preuzete pred Društvom naroda i pred Abesinijom, već prezirući i osjećaje i stvarne interese talijanskog naroda.

Siguran da tumači prave misli talijanskog naroda, kongres izjavljuje da je Društvo naroda dužnost u interesu Italije, da podigne neprelaznu barijeru ratu i da podržava mjere koje bi bile preduzete od Društva naroda ili radničkih organizacija da bi se odmah završila ratna neprijateljstva.

Taj telegram su potpisali Modigliani, Gennari i Campolonghi.

Mussolini je bacio sve na kocku!

PRED SLOMOM FAŠIZMA

Švicarski list »Gazette de Lausanne« u dopisu iz Rima kaže da je karakter rata u Africi najbolje izražen u slijedećim riječima jednog rimskog lista: »Abesinija je za nas revolucionarni cilj; ona je polazna tačka u afirmiranju fašističke moći u svijetu. Ponos i vjera Mussolinijevu Italije uložene su u ovaj poduhvat.«

Abesinski pohod je zaista djelo fašističkog režima i njegovog vodje. Zato je ovo i najsudbonosniji, najozbiljniji i odlučujući čas za režim u Italiji. Mussolini je ovoga svjestan i on smjelo prima na sebe punu odgovornost za sve posljedice. Savojska dinastija se, može se reći, drži po strani, a glavni generalštab je, ne upuštajući se u politička razmatranja, pripremio samo tehničke de-

talje pohoda. Mussolini je sve stavio na kocku radi Abesinije. Ako Mussolini izgubi igru onda je katastrofa neizbježiva.

Govori se i o mogućnosti da režim bude za vrijeme pohoda u Abesiniji izložen teškoćama u samoj zemlji. Teško je sondirati talijansko javno mnijenje, jer ono nalazi izražaja samo u strogo cenzurisanim listovima. Izgleda, međutim, da se u toku posljednjih nedjelja zapaža izvjesna uznemirenost u Italiji. Govori se, uvijeno i obazrivo, o nekakvom nezadovoljstvu u pograničnim krajevima.

Šta bilo, fašistička Italija je izložena danas sudbonosnom pokušaju. Kratkim čas je kucnuo.

U ITALIJI VEĆ PONESTAJE ROBE NA TRŽIŠTU

Informacije objektivnog »Tempsa«

Francuski »Temps« kojemu se ne može predbaciti mržnju na talijanski fašizam, donala 17 o. mj. u jednom dopisu iz Rima između ostalog i slijedeće informacije:

»Neki proizvodi počinju da ponestaju. Tako je, na primjer, ugljen postao rijedak. Već se izdaju apeli na stanovništvo da ne kupuje nikakovu stranu robu. Ujedno se pozivaju posjednici stranih vrijednosnih papira da ih stave na raspoloženje vladi (što, uostalom, po najnovijem zakonu moraju i silom da učine). Naročito se vrši presija na stanovništvo da prodaju

sve zlatne predmete i medalje državnoj banci. Do sada je ta prodaja imala neki dobrovoljni i spontani karakter(?), ali bi od časa do časa to moglo da postane prisilno (Usput: famozni Farinacci je ustupio državi 27 zlatnih medalja, koje je dobio goneći i mladeći radnike i seljake Op. ur.). Osjeća se, nastavlja »Le Temps«, da se Italija sprema na očajnu borbu na ekonomskom terenu i vidi se da sankcije neće biti baš tako bezuspješne kao što neki tvrde.«

VELIKA DRAGINJA V JULIJSKOJ KRAJINI

ISTARSKI PEKARI PROTESTIRAJU ZBOG NEIZDRŽIVOG STANJA U KOJE SU IH DOVELE VLADINE MJERE.

V ilustraciju nastalega položaja objavljamo dva uradna cenika življenskih potrebitih, ki ju je objavil intersindikalni odbor za goriško pokrajino 18. julija in 15. oktobra t. l. V naslednjem seznamu so cene, ki so stopile v veljavo 18. julija navedene v oklepajih:

Polenovka, ki je dnevno na jedilnem listu najširših slojev, 4.80 lir za kg (3.40), surovo maslo 9.80 (8.80), brazilska kava najslabše vrste 28.50 (28), fižol, koks 2.10 (0.90), pšenična moka št. 0 1.60 (1.60), št. I 1.55 (1.50), koruzna moka 1.10 (0.90), sir 6 odnosno 8.50 (5.60, 7.20), slanina, visoka 7.20 (6.50), nizka 6.50 (6), mleko 0.80 (0.60), rafinirano olje 6.60 (6.20), olivno olje 6 (5.60), testenine najslabše vrste 1.95 (1.90), riža najslabše vrste 1.45 (1.40), sladkor 6.05 odnosno 6.20 (6.05, 6.20), domača mast 7.10 (5.90) lir za

kg. oglje, ki se splošno rabi kot kurivo, po 35 lir za sto kg. Cene kruha in mesa se v splošnem niso spremenile.

Te dni je bil objavljen tudi cenik nekaterih vrst blaga v trgovini na debelo. Tako se prodaja pšenična moka št. 0 po 152 lir za 100 kg. št. 1 po 147, št. 2 po 142, koruzna moka po 100 lir.

U Puli su se sastali pekari iz čitave Istre i održali su skuptinu, na kojoj su iznijeli s voje neizdrživo stanje. Oni više ne mogu dalje pod ovakvim prilikama. Službeno su određene najviše cijene kruha, ali pekari moraju da plaćaju brašno po ratnim cijenama i rade s velikim gubitkom. Oni traže, da se snizi cijena brašna ili da se povisi cijena kruha. Kako se cijena brašna ne može sniziti, to će po svoj prilici cijena kruha opet skočiti.

MAKSIMALNE CENE V TRŽAŠKI POKRAJINI

V prodaji na drobno so donadalnje-ga v veljavi naslednje maksimalne cene za kg: Kruh navaden iz moka št. 2 v oblikah po 500 g L 1.30, prvovrsten iz moka št. 1 v oblikah od 500 do 1000 g L 1.40, prvovrsten iz moka št. 0 1.65, št. — L 1.55, koruzna moka rumena L 1.15 — Riž olušen I L 1.60, olušen II L 1.50 — Testenine navadne L 2. — Fižol galiski L 2.30 — Krompir in jajca: Cena se izpreminja v razmerju s cenami na debelo pod nadzorstvom tržnega urada. — Meso: kravje sprednje z izbrano priklado L 4.40, z navadno priklado L 3.80, zadnje s priklado L 5.40, meča L 6. —

volovsko: sprednje z navadno priklado L 4.30, z izbrano priklado L 5.30, zadnje s priklado L 6.30, meča (povišek 25 odstotkov) L 4.80; teletina: sekana L 4.80, prsna in podhrbna L 5.60, podprna, hrbtna, kotleti, ledvice L 7.60. — Mortadela I L 9.60, mortadela II L 8.60. — Polenovka suha Hamerfest L 5. — Slanina domača I L 8. — II L 7.50, svinjska mast L 7.50. — Sir parmezan L 9. — Surovo maslo L 11.60, Sladkor v prahu L 6.25 v kockah L 6. — Kava Santos surova L 24. — Premog L 0.40. Mleko po mlekarnah L 1. — Obično olje prvovrstno L 6.70, druga vrsta L 5.60.

OVRA JE POČELA PONOVO POJAČANOM AKCIJOM

Antifašistički listovi javljaju o pojačanoj akciji tajne policije Ovra. Mnogo ljudi je pohapšeno, zatvoreno i deportirano, a u nekim gradovima se počelo opet sa man-ganelima i ricinusom. To sve radi toga što se narod počeo buniti i javno protiv rata i fašizma, pa režim misli na taj način u zametku ugušiti svaku kritiku i eventualnu

ARETACIJE ZARADI NEREDNEGA OBISKA PREDVOJAŠKIH VAJ

Reka, 12. oktobra 1935. — (Agis). — V petek so pripeljali v tukajšnje zapore več mladeničev, in sicer iz Zemna 3, iz Topolca 3 in iz Dragopolj 2. Vse mladeniče so aretirali radi tega, ker niso hoteli obiskovati predvojaških vaj. Iz Šembja pa so pripeljali Franca Senkica, p. d. Valtovca, letnika 1907, ki je bil pod policijskim nadzorstvom. Zakaj so Senkica aretirali, ni znano.

PRETEP OFICIRJA Z NAŠIM FANTOM

Il. Bistrica, oktobra 1935. (Agis). V petek, dne 4 t. m. je pred Matetovo gostilno v Trnovem prišlo do pretepa med nekim mladeničem iz Golca pri Podgradu in nekim tenentejem tukajšnje artiljerije. Po prepiru sta se udarila na pesti. Italijani pravijo da je mladenič potegnil nož in z njim zabodel oficirja. Raničenja so takoj odpeljali v reško bolnico. Potem pa se je pričel lov za mladeničem. V ta namen so alarmirali vse vojaštvo, karabinjerje in civilne javne organe. Iskali so pozno v noč, a vse je bilo zaman.

OJAČANJE OBMEJNIH STRAŽ

Hotederšica, oktobra 1935. (Agis). V Novem svetu so pred kratkim spet ojačali obmejno stražo, in sicer že v tretjič v letošnjem letu. Prišlo je zopet večje število miličnikov, ki so se nastanili v vasi.

RADIO-APARATE BODO OB MEJI ZAPEČATILI ALI ODVZELI

Reka, oktobra 1935. — (Agis). — Izšel je ukaz, da ne smejo lastniki radio-aparatur sprejemati drugih postal kot samo italijanske. Proti prekršitvam grozi s kaznijo. Domneva se, da je ta naredba izdana predvsem zato, da se prepreči sprejemanje inozemskih vesti o stanju italijanske vojske v Afriki. Širijo pa se tudi vesti, da bodo vsem privatnikom, ki imajo radio-aparate, aparate zapečatili.

TALIJANSKI GRADJANI NE SMIJU SLUŠATI STRANE RADIOSTANICE

da ne bi doznali nepovoljne vijesti iz Abesinije.

List »Regime Fascista«, a po njemu i ostali talijanski listovi oštro napadaju one talijanske egradjane, koji se usudjuju da slušaju radiostanice Monte Ceneri u Švicarskoj, koja svake večeri daje na talijanskom jeziku vijesti o stanju na ratištu na objektivnan način, a ne onako kako to serviraju stanice u Italiji. Fašistički listovi pišu, da je postala neka moda (bit će nešto drugo) da se slušaju vijesti stranih stanica i da se te vijesti raznose. Izgleda da se toga Mussolini boji, pa je stoga naredio, da štampa udari po tim slušačima. Ali ti napadaji upozorili su posjednike radija, da slušaju Monte Ceneri, ako to do sada možda i nisu činili.

ČLANOVI DALMATINSKIH AZURA DOBROVOLJCI ZA AFRIKU

»Corriere Istriano« javlja, da će iz Pule otići dvadesetak članova dalmatinskog irendentističkog udruženja kao dobrovoljci u Afriku

VATIKAN IN FAŠIZEM

Zanimiva izjava angleškega nadškofa o razmerju med Vatikanom in fašizmom v zvezi z abesinskim konfliktom

Ljubljana, oktobra 1935. (Agis). — Ljubljanski »Slovenec« je v petek 18. oktobra prinesel zanimivo izjavo, ki jo je v imenu papeža izrekel westminstrski katoliški nadškof in primas Anglije msgr. Hinsley. Govoril je v ostrih besedah o vojni proti Abesiniji, katero je označil kot »znanstveno masakriranje«. Odločno je nastopil proti trditvam nekaterih časopisov, češ »da so zvonovi sv. Petra pritrkavali, ko je Italija mobilizirala proti Abesiniji«. Izjavil je, da so trditve, da Vatikan odobrava ali podpira italijansko odpravo proti Abesiniji brez podlage. »Sveti Oče kot poglavar vatikanskega ozemlja ne more obsojati sosednje države, ki razpolaga z vsem mogočim orožjem, da odgovori na obsodbo. Sveti oče tudi ne more izreči izključitve in prokletstva nad italijansko vlado, ker bi iz takšnega dejanja sledila neizprosna vojna s sosednjo državo in ker bi se zanesel nemir med italijansko ljudstvo, ter bi ga sosednji režim z lahkoto nahujskal za odprt upor proti katoliški cerkvi. Sicer pa je jasno, da sv. Oče ne more nastopiti kot sodnik, ko ga ni nikdo v to pooblastil, niti ga obe nasprotujoči stranki nista povabili, da posreduje. Pristavljam, da bi v Italiji nastal danes nepopisen kaos, ako fašizem, ki ga v načelu odklanjam, propade. Z njim bi izginila vsaka avtoriteta, tudi cerkvena in božja«. Izjava tega cerkvenega hierarha je na vsak način nad vse zanimiva, predvsem v tem, ko na eni strani napada fašistični režim in njegovo današnje abesinsko avanturo in fašizem odklanja, na drugi strani pa smatra fašizem kot zadnji način s katerim se lahko še obdrži vsaka, tudi cerkvena avtoriteta in oblast. V tem obstoji tudi temeljna točka današnje vatikanske politike, ki se varuje vsakršnega odkritega nastopa proti fašizmu.

Omembe vreden je tu še demanti »Osservatore-a«, češ da je sveta stolica sklenila posebno pogodbo z italijansko vlado, na podlagi katere stavlja Vatikan svoja denarna sredstva na razpolago Italiji za njene vojne potrebe, kar je prinesla pariška »L'Humanite«. To smatra kot veliko in grdo laž in kot sredstvo komunističnega boja proti sv. stolici.

»AFRIČKI RAT JE PRAVEDAN I SVET« IZJAVLJUJE JEDAN TALIJANSKI BISKUP

Biskup Nocere Umbre monsinjor Nicola Cola izdal je pastirsko pismo u kojemu saziavlje blagoslov Gospodnji na afrički pohod. Izmedju ostaloga se u toj poslanici veli:

»Kao talijanski gradjanin mi smatramo rat u Africi pravednim i svetim za obranu jednog vitalnog dijela domovine, zapravo naših kolonija, kao i neizbježne potrebe za ekspanzijom naše energije. Mi taj rat smatramo pravednim i svetim i radi afirmacije našeg prava na civilizaciju, koje nam je bilo priznato vjekovnom tradicijom pjesnika, umjetnika, junaka, svetaca, mornara i istraživača.«

Te retke prenašamo bez komentara iz pariške »Gjustizia e Liberta« od 18 oktobra o. g. br. 42.

RIJEČKI BISKUP SANTIN GOVORI DA SE TALIJANSKI VOJNICI U ABESINJI BORE ZA CIVILIZACIJU PA CE SJEMENISTARCI MOLITI ZA NJIH.

Dne 14 o. mj. na ceremonijozan način otvoreno je novo krilo sjemeništa na Rijeci uz misu, koju je služio riječki biskup Santin. Na svečanosti su uzeli učešća pokrajinski prefekt, ostale civilne i vojne vlasti, fašistički predstavnici, predstavnici sjemeništa iz Venecije itd. Poslije mise biskup je održao govor (koji citira obilno riječka fašistička »Vedetta d'Italia«) u kojem je rekao, da se talijanski vojnici bore u Abesiniji »za civilizaciju«. Biskup želi da se njima uputi misao i obećava, da će svi pitomci sjemeništa u svojim dnevnim molitvama moliti za talijanske vojnike, koji se bore za civilizaciju u Abesiniji...

NAČELA SV. OČETA O MATERNEM JEZIKU

v pastirskom pismu nemških škofov
Škofje v Nemčiji so nedavno sklenili, da bodo vsako leto enkrat pobirali darove za katoliške Nemce v inozemstvu. Letos je za to določena nedelja 3. novembra. Hkrati so izdali pastirsko pismo, v katerem pravijo med drugim:

Danes štejeemo 15 milijonov Nemcev v inozemstvu, katerih pretežna polovica je katoliška. Ti n-ši rojaki živijo mnogokod v velikih dušnopastirskih potrebah, katero moramo odpraviti. Svetovna vojna je poglobila vez vsega nemštva. Kot katoliki nismo pozdravljamo živahno skrb za ohranitev narodnosti. Saj tudi sv. oče v zadnjih konkordatih naglašal načelo, naj je materni jezik bogoslužni jezik: tudi za manjšine. Noben katoliški Nemec ne bo štedil s pomočjo in simpatijo, če gre za pravice nemške narodnosti. Tudi za njihove dušnopastirske potrebe se bomo brigali. Kot doma hočemo tudi v inozemstvu gojiti pristno in popolno nemško narodno zavest, hočemo, da bo nemštvo v vsem svetu prežeto krščanskega duha. Po vzgledu sv. Bonifacija ljubimo nemški katoliki ves naš nemški narod doma in v svetu, ljubimo ga z dvojno ljubeznijo, ker je ponekod notranje bolan in nesrečen.

DA LI JE ISTRA DALA DOBROVOLJCE ZA ABESINSKI RAT?

Medju studentima dobrovoljci ma nema zastupane prave Istre

Več smo više puta pisali, da su na inicijativu nekih upaljenih glava talijanski studenti Istre povelj akciju za dobrovoljno prijavljivanje u rat. Navodno bilo se je prijavilo oko 200 studenata. Medjutim dugo ih Mussolini nije htio pozvati da idu u vojsku. Oni su čekali. Mnogi su se veselili zbog otezanja a oni vatreniji i ljudi su protestirali. Sad su im napokon odobrili da se jave. Od tih 200 otputilo ih se je na stanicu pedeset i jedan. Otputovali su 18 oktobra i priredjene su im velike parade. Fašistički puljski list piše, da je svečanost bila velika, ali da su majke, sestre i zaručnice plakale neutješivo Na odlasku na stanici dijelili su im medaljice mons. Ciarco i don Felice Odorizzi. Ceremonija je bila kao sprovod.

Necemo opisivati te parade, nego želimo samo da iznesemo imena tih studenata dobrovoljaca. Zašto? Zato, da se vidi odakle su, iz kojih mjesta, ti studenti, za koje se kaže, da predstavljaju nacionalni karakter Istre i želju Istre, da služi Italiji u ovom historijskom momentu. Iz tog pisma može se da vidi ko danas iz Istre polazi talijanske univerze. Nema našeg čistog slavenškog sela zastupanog u tom popisu. Studenti Slaveni su u Jugoslaviji. Ti dobrovoljci su Piranci, Rovinjski, Koprani iz grada, Labinci itd. Eto kako ih nabraja »Corriere Istriano«:

Anselm Itacco (Pola), Artusi Lodovico (Pola), Benardelli Pierantonio (Dignano), Bevilacqua Silvio (Visignano) Biasi Ervino (Pola), Bilucaglia Sergio (Pola), Bressan Edmondo (Pola), Ceron Bartolomeo (Pola), Coselli Antonio Bruno (Umago), De Petris Piero (Capodistria), Degrassi Giovanni (Capodistria), Derin Ugo (Capodistria), Di Giorgio Adolino (Parenzo), Domes Gualtiero (Pola), Dreossi Gualtiero (Pola), Drusetti Giuseppe (Pisino), Duchini Antonio (Dignano), Fabiani (Pisino), Furlani Mario (Albona), Gai Ranieri (Capodistria), Gheretti Camillo (Pisino), Gramaticopulo Riccardo (Pola), Iacuzzi Vittorio (Capodistria), Ladaga Mario (Dignano), Leidi Mario (Pola), Kirchmaier Leo (Pola), Malusa Matteo (Pola), Marti Mario (Pisino), Mattiassi Giuseppe (Pisino), Minutti Francesco (Pola), Moretti Enrico (Pola), Nardo Clemente (Pola), Nefat Bruno (Pisino), Pinat Giovanni (Pola), Pirani Luigi (Pola), Itacco Bortolo (Pirano), Polonio Giovanni (Pola), Prandi Amedeo (Pisino), Quarantotto Antonio (Pola), Ragusin Giovanni (Lussingrande), Rodella Italo (Parenzo), Rovis Silvano (Pola), Saffi Ennio (Pisino), Sandali Rodolfo (Pola), Sason Giorgio (Verteneglio), Tammaro Giorgio (Pirano), Udina Pietro (Pola), Venturini Adriano (Pirano), Verzini Guido (Sanvincenti), Volpi Antonio (Pirano), Zetto Fabio (Capodistria).

FAŠISTIČNI OBLASTNIKI TRGAJO SLOVENSKE ČASOPISE

Postojna, 20. oktobra. — (Agis). Dejstvo, da smejo slovenski in hrvaški časopisi čez mejo je zlasti nekaterim zagriženim in nestrpnim Italijanom, predvsem pristašem fašizma, velik trn v peti. Kjerkoli morejo se znesejo na ta ali oni način nad našim človekom, ki se drzne brati slovenski ali hrvaški časopis, ali pa biti celo naročen nanj. V nedeljo 6 t. m. je šenpeterski politični komisar Beluono, znan nasprotnik Slovencev, raztrgal več izvodov slovenskih časopisov v neki trafiki in se seveda tudi ni mogel vzdržati raznih zmerjanj in nepotrebnih opazk. Tako ne-

dovoljeno postopanje fašističnih oblastnikov bo ostalo nekaznovano. Nihče od naših ljudi si tudi ne bo upal pritožiti se, ker bi bila vsaka pritožba njemu le v škodo. Brez obzira na mednarodni dogovor pa moramo povdariti, da prihajajo italijanski časopisi v Jugoslavijo popolnoma nemoteno. Na drugi strani pa brez obzira na posamezne slučaje, kot jih danes omenjamo, delajo oblasti vsemogoče ovire, da ne dobivajo redno časopisov, ali da jih sploh ne dobivajo in tudi groze s posledicami. Ne vemo, na kakšen način lahko vlada opraviči tako postopanje svojih podrejenih organov.

Gonja proti našemu časopisu

Aretacija radi slovenskih in hrvaških časopisov

Opatija, oktobra 1935. — (Agis). — V naši okolici je bilo aretiranih več oseb, katere so obdolžili, da so v javnosti čitale slovenske in hrvaške časopise. Gre tu predvsem za časopise, ki jih je italijanska vlada dovolila iz Jugoslavije na podlagi posebnega dogovora, po katerem smejo

tudi italijanski v Jugoslavijo. Zdi se pa, da opatijskim fašistom to ni prav pri srcu in skušajo preko vsega nadlegovati naše ljudi. Znašli so, da ni dovoljeno čitanje teh časopisov »na javnem« in na podlagi tega izvršili gori omenjene aretacije.

Abesinsko poslanstvo u Jugoslaviji

U svojoj izjavi datoj saradniku jednog bukureškog lista poslanik Markos, izaslanik abesinskog cara istakao je da je cilj njegovog putovanja po balkanskim zemljama uspostavljanje diplomatskih odnosa sa svima balkanskim državama. Njegovo je putovanje, rekao je Markos, informativnog karaktera. Iz Bukurešta on će putovati prvo u Ankaru, a zatim u Beograd. Još je neizvjesno, gdje će biti sjedište poslanstva za balkanske države. U Bukureštu on je

pregovarao s nadležnim faktorima i o privrednim pitanjima.

Prema informacijama lista »Tempo« abesinski izaslanik Markos imao je duži sastanak s predstavnikom Škodine tvornice u Bukureštu, vjerovatno, po pitanju liferacije oružja. Po informacijama ovog lista posjeta abesinskog izaslanika Markosa Bukureštu u tijesnoj je vezi sa pitanjem oružja koje je utovareno u dva grčka broda ukotvljena u dunavskoj luci Reni.

Avstrija na petnajstletnico priključitve Južnega Tirola k Italiji

V avstrijskem listu, ki izhaja v Celovcu, »Freie Stimmen« z dne 13. t. m. beremo pod tem naslovom:

Kot svako leto se je vršil tudi letos spominski dan priključitve Južnega Tirola. Na predvečer se je vršila spominska proslava ob spomeniku Andreja Hoferja v dvorni cerkvi, med proslavo so zvonili mestni zvonovi. Poleg tega se je vršila žalna služba božja, katere se je udeležil dež. glavar

dr. Schumacher z nekaterimi dež. svetniki in oficelnimi zastopniki mesta in dežele. Deželna in mestna hiša sta izobesili žalostne zastave. Povodom spominske seje dež. zbora je govoril dež. glavar; omenil je oddelitev Južnega Tirola, ki se je izvršila pred 16 leti na podlagi mirovnih pogodb, ter se spomnil vseh padlih junakov, ki so izkrevavali za Tirolsko.

Italija poklanja Tegetthoffa Austriji

Spomenik, koji je prije bio u Puli bit će iz Venecije prenesen u Graz

Svakome Istraninu je poznato, da je u Puli, na brijegu koji se izdiže prema negdašnjem mornaričkom dijelu grada, stajao spomenik admiralu Tegetthoffu, koji je kao komandant austrijske mornarice kod Visa g. 1866 strahovito potukao Talijane, te je postao austrijskim narodnim herojem. (Bilo je to 20 godina prije Aduca...) Kad su Talijani okupirali Pulu, onda su demonstrativno skinuli Tegetthoffa, kao što su skinuli još neke austrijske spomenike u Puli. Taj je spomenik bio odvezen u Veneciju i tamo je ležao u jednom magazinu. U Puli ga nisu htjeli niti u magazinu da drže. U Austriji, medjutim ostala je uspomena na Tegetthoffa uvijek živa i tamo je on i danas slavljen, usprkos velikog prijateljstva Dollfusove i Schuschnigove Austrije prema Italiji.

Sad se događa nešto što je doista malo čudno i nevjerojatno. Austrijanci

su zatražili od Italije da im pokloni toga Tegetthoffa, jer ga oni žele postaviti na Elizabetinom trgu u Grazu, da ih sjeća na austrijskog heroja od Visa.

Na pobudu staro-austrijskih viših oficira, preko austrijskog ministarstva vanjskih poslova i poslanstva u Rimu stvar je tako daleko napredovala, da su načelnik Graza i općinski gradjevni ravnatelj već bili u Veneciji i uredili sve za prenos Tegetthoffa u Graz. Sad će doskora, taj »veliki sin domovine, slavni junački admiral«, stajati na trgu u Grazu. Austrijski listovi se tome mnogo vesele, jer vide u tome obnovu slave austrijske mornarice. Interesantno je, da je Italija pristala na to da ga izruči Austriji.

Zabilježili smo ovo kao dokument o čudnim i apsurdnim odnosima Italije i Austrije, i kao detalj o sudbini jednog poznatog puljskog spomenika.

PINGVIN vuna za haljine

vrst broj 2 („Nageur“) za haljine, prsluke i kape deblja, šestnitna vrst, klupko od 5 dkg

Din 17.—

Samoprodaja u prizemlju (kratke i pletene robe)

Kastner & Ohler
Zagreb.

SLOVENSKI KMET PLAČUJE AVTOMOBILSKE CESTE BALILSKI DOM IN UNIVERZO V TRSTU

Pred dnevi je imel rektorat tržaške pokrajinske uprave važno sejo, na kateri so odobrili novi proračun za prihodnjo poslovno dobo. Proračunska bilanca ne kaže nikakega primanjkljaja. Proračun znaša 22 mil. 395 tisoč 274 lir. Na seji su ugotovili da znaša premoženje pokrajine ne glede na državna posestva, ki jih ima tržaška pokrajina v svoji upravi in ki se cenijo na 20 milijonov, preko 13 milijonov lir. V proračun je bilo treba na zahtevo vlade vnesti okrog 6 milijonov lir

za dograditev velike avtomobilske ceste iz Trsta v smeri proti Reki. Nadalje so se morali povečati neki izdatki za bolnišnico za kronične bolnike, za higijenski zavod, za borbo proti tuberkulozi, za srednjo tehniško šolo v Trzinu, za blaznico in za oskrbovanje sirot. Pokrajinska uprava namerava prispevati večje vsote denarja za »zgraditev« balilškega doma v Trstu,

za vodovoda v Slavini in na Senožečah ter za že izvedeno napeljavno električnega toka v Hrenovici, Kačji vasi, Strmicu, Studenem, na Malem Otoku, v Hrašah in Zalogu. Povečati nameravajo končno tudi izdatke

za tržaško visoko trgovsko šolo in za demografsko kampanjo.

Spričo vsega tega so morali na seji ugotoviti, da redni dohodki pokrajinske uprave ne bodo zadostovali za kritje vseh predvidenih nujnih izdatkov. Izdatki bodo v prihodnji poslovni dobi znašali po proračunu pol drugi milijon lir več kakor letos, dohodki pa se bodo glede na sedanje vire zmanjšali za preko pol milijona, tako da bi v proračunu, sestavljenem na letošnji bazi, nastal primanjkljaj v znesku 2 milijonov 50 tisoč lir. Glede na to, so se morali odločiti za povišanje pokrajinskih doklad. Ker po mnenju rektorata ni bilo mogoče najti drugega izhoda, so odobrili predlog,

da se povečajo pokrajinske doklade na zemljiški davek.

Te doklade se povečajo tako, da se bodo dohodki od pokrajinskih doklad na zemljarino povečali za ves oni znesek, za katerega bi bil proračun sicer deficiten. Potemtakem se bodo obremenitve zemljiških posestnikov in zlasti kmečkih posestnikov v tržaški pokrajini povečale za dobra 2 milijona lir.

Skupno se bodo vse pokrajinske davštine in doklade povečale za 20 odstotkov.

Nedvomno bo povečanje doklad na zemljarino hudo bremenilo kmečko prebivalstvo, ki se ne glede na znano nerodovitost kraške zemlje že sedaj le »največjo težavo bori za obstanek.

RASPUŠTENA »SOCIETA DALMATA DI STORIA PATRIA«

Zad a r, listopada. — U Zadru je postojalo društvo »Società Dalmata di storia patria«, koje je izdavalo publikacije u svrhu da se time dokaže latinsko, odnosno talijansko obilježje Dalmacije. Ovih je dana talijanska vlada raspustila ovo društvo i postavila komesara. Arhiv ovog društva pripast će jednom sličnom društvu u Veneciji.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

MIRAMAR IN TRŽAŠKA OKOLICA V ČEŠKEM ROMANU.

»Maksimilijan in Šarlota« je naslov novoga romana, ki ga je spisal češki romanopisec Ladislav Hajek. Odigrava se deloma v Lombardiji in deloma v gradu Miramaru. Hajek je na sugestivni način popisal v romanu Miramar in Jadransko morje, istrsko obalo in Kras. Nasprotje do stare Avstrije ga je napotilo, da je vpel v svoj roman tudi italijanski irendentizem na način, da si je z njim dosegel pozornost italijanskih kritikov, ki ga imenujejo izvirnega in dinamičnega češkega romanopisca.

NOVI BROJ »MALOG ISTRANINA«

Izašao je iz štampe novi broj (broj 2 za listopad) tog našeg lijepog i jednog dječjeg lista. U ovom broju su slijedeći članci: Šesta obljetnica smrti Vladimira Gortana (sa slikom), pjesma Bajam od Nike Škovrlja, Iz mog učiteljevanja od Ernesta Radetića (ilustrirano), pjesma Priča Pajo o Kolumbu od A. Radanovića, basna Lisica i lisčići, nastavak Majmun Klok, mali Jožić i njegove vragolije sa 4 ilustracije, rubrika Zdravlje i na koncu Dječje novine. Osim toga ima na korikama i ispod pojedinih članaka raznih zanimljivosti, kao rebusa, zagonetaka, šala itd.

List izlazi jednom mjesečno, a stoji samo 10.— din. za cijelu godinu Naručuje se na adresu: Ernest Radetić — Zagreb — Boškovića ul. br. 20 (Telefon 59-31).

PREDAVANJE O ABESINJI U OMLADINSKOJ SEKCIJI DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

U subotu 26. o. mj. u 8 sati naveče, održava Omladinska sekcija svoj redoviti članski sastanak. Tom prilikom će održati jedno interesantno predavanje o Abesiniji g. Bogumil Korlević, student. Pozivaju se svi članovi i prijatelji, da prisustvuju ovom sastanku, jer je to posljednji prije godišnje skupštine.

Odbor

OD MARSEJSKOG ATENTATA DO ADUE

Ženevski list »Le Travail« od 12. oktobra piše:

»Talijanska akcija protiv Abesinije, koja prijeti da baci Evropu u ponor novog svjetskog rata, jasno pokazuje kobne posljedice zataškavanja marsejskog atentata pred Društvom naroda.

Francuska i Engleska nisu prošle godine dozvolile Društvu naroda da sudi Italiji. Prošle godine bilo je moguće da se ukroti talijanski fašizam, koji ne bi preduzeo etipsku avanturu da je bio išiban za zločin izvršen u Marselju... Amnestija Društva naroda za marsejski zločin samo je dala hrabrosti Italiji da ostane pri svojoj odluci: Bez, pa čak i protiv Društva naroda u Aduu...

POMEN VLADIMIRU GORTANU U SPLITU

Na šestu godišnjicu pogibije Vladimira Gortana, dne 17. o. mj. održalo je emigrantsko udruženje u Splitu komemoraciju u Sokolskom domu. Komemorirao je dr. Stojan Brajša.

U svom komemorativnom govoru Dr. Brajša najprije se osvrće na prilike u kojima je živio naš narod u Istri prije dolaska Talijana i njegov napredak na kulturnom, nacionalnom i gospodarskom polju. Ocrta sredinu u kojoj je odrastao Vladimir Gortan i njegov lik omladinsku, zatim talijansku okupaciju i asimilatorsku akciju novih gospodara, koja ne bira sredstva da dodje do cilja, način provodjenja izbora u Istri za parlament godine 1929, kad je došlo do incidenta kod Pazina zbog kojega je Gortan stradao. S potpunim poznavanjem stvari u detalje dr. Brajša je prikazao Gortanovu tragediju. Na koncu je mali Lazar recitovao pjesmu: »Vladimiru Gortanu«, od R. Katalinića-Jeretova.

NAŠI POKOJNIKI

† JOSIPINA REHARJEVA

Včera popodne je izdihnila svojo blago dušo u tukašnji splošni bolnišnici gospa Josipina Reharjeva, vdova po grajščinskem oskrbniku in mati glavnega urednika »Večernika« g. Radivoja Reharja, znanega primorskoga pisatelja. Plemenita pokojnica je bila iz ugledne in narodno zavedne Bratuhove rodbine v Orehovicu na Vipavskem. Zadnja leta je preživela v Mariboru pri sinu. Pokojna Reharjeva mama je bila vzor matere ter narodno zavedne, značajne in do vseh trpečih in revnih usmiljene slovenske žene. Vsi, ki so jo poznali, jo bodo ohranili v trajnem lepem spominu.

† MARIJA LORENCIN

U Zemunu je umrla u 38 godini života Marija Lorencin supruga našeg druga-emigranta Stanislava Lorencina iz Medulina. Pokopana je u Zemunu, a na vječni počinak su je otpratili, uz rodbinu i mnogi emigranti iz Beograda i Zemuna sa pretsjednicima jedne i druge organizacije.

Pokojnici laka zemlja, a drugu Stanislavu i ostaloj rodbini naše iskreno saučesće.

LIST NAŠE EMIGRACIJE U ARGENTINI U TREĆOJ GODINI

Datum u životu »Novog Lista«

Dne 28. septembra ušao je u treću godinu života i rada jedan naš list, za koji se malo čuje u Jugoslaviji, ali koji vrši jednu neobično važnu ulogu u životu naše emigracije u Argentini. To je »Novi List«, organ, koji je osnovan pred dvije godine od strane nekih naših intelektualaca u Buenos Airesu i koji je u to kratko vrijeme svojeg postojanja uspio da se afirmira. Vodi ga naš uvaženi dr. Viktor Kjuder, ranije član redakcije »Edinost« u Trstu, koji se već nekoliko godina nalazi kao emi-

grant u Buenos Airesu i radi žurnalistički na jedan odličan način. U teškim prilikama, koje tamo vladaju održati se dvije godine i materijalno i moralno na visini znači mnogo i taj rad treba cijeniti. Važnost je »Novoga Lista« sa našeg stajališta u toliko veća što taj list stalno posvećuje najveći dio prostora životu Julijske Krajine i informira stalno o događajima u našem kraju pod Italijom. Želimo »Novom Listu« dug život i mnogo uspjeha.

NITTI NIJE PRIŠAO FAŠISTIMA

Čudna uloga francuske desničarske štampe

Neke francuske novine (Le Jour — Le Temps — L'Exelsior) bile su donijele vijest datiranu 16. o. mj. iz Rima, da je bivši pretsjednik vlade u emigraciji Nitti prišao fašistima i da se solidarisao s afričkom avanturom. U tim vijestima se isticalo kakav će ogroman odjek i značenje imati taj Nittijev korak u fašističkoj unutarnjoj politici.

Medjutim je Nitti istog tog dana uputio direktoru »Jour«-a pismo u kojem energično demantira tu vijest, ali — ni »Jour« ni ostale desničarske novine nijesu donijele

taj demanti, već su hotimice ostavile svoje čitatelje u bludnji.

Treba istaknuti da su tu vijest preko velikih agencija dobile sve svjetske novine, koje su je i objavile, ali ni one — logično — nisu kasnije dobile demanti Nittijev.

U najmanju ruku — čudna stvar sa tom tobože istinoljubivom francuskom desničarskom štampom. U ljevičarskoj štampi se medjutim šuška o nekom novom »slučaju Rafailovič« (predratni skandal sa ruskocarističkim potkupljivanjem francuske štampe).

Dvostruko lice Artura Labriole novopečenog fašiste

Arturo Labriola, bivši socijalista i anti-fašista u emigraciji, prišao je fašistima, ti stavi se na raspolaganje Mussoliniju, jer »u momentu u kojem se moja domovina nalazi u teškoj, ali slavnjoj (gloriosoj) akciji itd.« (iz pisma Labriole fašističkom ambasadoru u Bruxellesu). Fašistička štampa je to donijela kao veliku senzaciju i pravila je već aluzije na raskol među antifašistima. Ali Labriolin slučaj je ostao usamljen, jer i Nitti, onaj Nitti o kojemu je Mussolini pisao da je svinja, najenergичnije se ograđuje od pomisli da bi mogao izdati Italiju i prići Mussoliniju (Mussolini je iza rata, kada je Nitti bio pretsjednik vlade, bio donio preko cijele prve stranice svoga lista »Popolo d'Italia« veli-

kim slovima na potpuno bijeloj stranici: — Sequestrato per l'ordine di quel porco di Nitti —).

U slučaju Labriola donasa »Giustizia e Libertà« pismo Labriolino iz 1929. Carlu Rosselli-u u kojem Labriola govori o potrebi da Turatti uvjeri Hendersona, tadašnjeg engleskog ministra vanjskih posala, kako bi bilo veliko zlo kada bi se Italiji dale neke kolonije.

Dakle: 1929. bi bilo veliko zlo kada bi Mussolini dobio kolonije mirnim putem, a kada sada radi tih kolonija ubija abesinske žene i djecu, sada je to »impresa gloriosa«.

Kažu da je Labriola profesor...

ITALIJA JE PO PRVI PUT BIJESNA NA BENEŠA

Povodom ženevskih zaključaka o sankcijama protiv Italije, fašistička štampa napada pretsjednika skupštine Društva naroda dra Beneša. »Gazetta del Popolo« veli, da je g. Beneš postupio tako protivupropisno, da je izazvao gnjev. Neki američki novinari javili su svojim listovima, da Beneš hita da dovede ladju sankcija što prije u luku. »Corriere dela Sera« piše, da sa žaljenjem mora da konstatuje, da je pretsjednik skupštine dr. Beneš bio pristrasan i da je vodio diskusiju na način, da bi se održala linija jednodušnog otpora protiv Italije, po želji engleskih sankcionista. G. Beneš je pokazao ne manje od g. Edena, da mu se žuri, da se sankcije što prije konkretiziraju.

»DOKAZI« ZA TALIJANSTVO ZADRA

Zadarski »San Marco« se već izmrcvario dokazujući u nedokazanim fantazonskim člancima talijanstvo cijele Dalmacije. (O Zadru on ni ne piše, jer »bi bilo ispod časti dokazivati talijanstvo Zadra«). Ali taj isti »San Marco« donasa redovito imena rodjenih, umrlih i vjenčanih u Zadru. Ta imena su uvijek skoro sto po sto naša, pa se iz toga vidi najbolje pravo lice Zadra u etničkom pogledu.

Radi ilustracije donasamo iz broja 12. oktobra taj »Stato civile«:

Nascite

Fabrich Carmen, Stipcevič Bruno, Bacich Simeone, Vucossa Jolanda, Drazevich Simeone, Croni Roberto, Ivanov Maria, Maziia Lidia, Busan Sauro, Stipcevič Adua, Stipcevič Guerrina, gemelle.

Morti

Franch Augusto, a. 45.

Publicazioni

Marsan Emilio e Ladau Danizza, Ciurcovich Antonio e Stipcevič Violetta. Dakle: samo naša imena. Ali upada u oči ime Adua i Guerrina kod Stipcevičevih Adua, Stipcevič Guerrina, gevića. To treba, medjutim tako shvatiti da se u Italiji vrši preko štampe i govorom presija na ljude da svojoj djeci daju takova fašistička bedasta imena kao što su Adua, Guerra, Asmara itd. (O tom naročito pišu trščanske novine).

U ZADRU NEMA ENGLESKIH ŠTOFOVA

U Zadru je ponestalo potpuno engleskih štofova. O tome piše i »San Marco« i donasa pismo nekog krojača koji svojim mušterijama nudi engleski štof koji da je dobio »usprkos nepovjerenja engleskih fabrika za talijanska tržišta.« Štof je — naravno — talijanski, samo je marka engleska.

»San Marco« se izruguje s tim krojačem, ali taj smijeh »San Marca« izgleda bjedno — više plač nego smijeh.

Pismo iz Svetvinčenštine

Iz ovih krajeva ne javljamo se tako često Istri. I kod nas je kao i po ostaloj Istri nesnosno ekonomsko i političko stanje. Mnogi naši mladići prisiljeni su da napuštaju svoj zavičaj i odlaze u daleku Eritreju i Somaliju. O oduševljenju o kojem se često priča ni traga. Narod vjeruje i očekuje od rata mnogo i svoj spas! Svijest je našeg naroda upravo velika i rijetki su vrlo rijetki oni koji su se prodali. Nešto ima takvih iz sela Bokordići, a njima je na čelu Božo Kamalić, koji je na trgu u Svet Vinčentu jednom prilikom prigodom fašističke svečanosti molio za dozvolu govora i tom prilikom kazao: »Io sono piu ignorante dei Boccordi per la nostra patria«. A govor je počeo riječima: »Kari Karimati«. Govorio je tako kao pijan po naputku samih Talijana! Koliki je fašista vidi se po tome što nosi na istarskom kuretu fašistički znak.

Kašteo u Svet Vinčentu potpuno su pregradili i to je koštalo 380.000 lira, koje mora da svojim žuljevima naš ispaćeni narod otplaćuje. Inače imanja naših seljaka sve više propadaju, a sve se više bogate Monti, Štrolići i Benoni. U pritisku na naše seljake odlikuje se neki Celeste željeznički čuvar iz Smoljani, koji o našim ljudima kaže da bi se svi morali internirati i prognati na Lipare. Uopće je svijest u svim selima Svet Vinčenštine velika, a ipak je najveća svijest u Smoljanima gdje nema fašista.

Prikladražani su tvrdili od prekrštenog kaštela u Svet Vinčentu. Ovihi dana su iz Smoljani utekla dva naša mladića.

Prikladražan.

DIPLOMA

Na filozofski fakulteti ljubljanske univerze je u pondjeljek dne 21. t. m. diplomirala iz slavistike rojakinja Lojzka Brusova, doma iz Novega sveta pri Godovcu.

Na isti fakulteti je tudi iz slavistike diplomirala 22. t. m. rojakinja Slavica Lenarijeva, doma iz Tolmina. Iskreno čestitam! — (Agis).

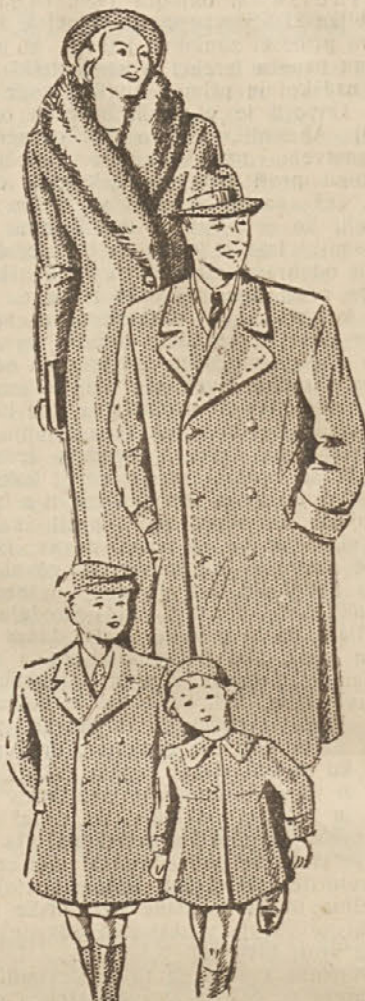
U FOND »ISTRE«

Poropat Mijo — Tivat din 5.—
Izseljeničko društvo »Tabor« —
Buenos Aires 200.—
U prošlom broju objavljeno 37.525.10

Ukupno din 37.730.10

ZA SVE SVETE!

Za mamicu:

	od D	do D
Damski sport double ogrtač . . .	390.—	480.—
Damski zimski ogrtači	590.—	1090.—
Nepromoćivi hubertus	320.—	

Za tatu:

	od D	do D
Odiijela za radne dane	170.—	240.—
Bolja odijela	290.—	390.—
Kamgarn odijela	490.—	690.—
Hlače	75.—	160.—
Raglani	320.—	790.—
Paletoti	590.—	
Nepromoćivi hubertus	320.—	
Sport kape	12.—	20.—

Za djevojčice:

	od D	do D
Sekica odijelca	90.—	130.—
Sportski ogrtači	190.—	290.—
Nepromoćivi hubertus	260.—	

Za dječake:

	od D	do D
Dječja odijela	60.—	160.—
Dječaka odijela	160.—	240.—
Dječji raglani	170.—	290.—
Boy raglani	240.—	320.—
Pump hlače	45.—	60.—
Sport kape	10.—	14.—
Nepromoćivi hubertus	160.—	220.—

Osim toga bogati izbor raznih odijela jeftinih i dobre kvalitete.

POSJETITE NAS!

TIVAR ODIJELA